

OKRESNÝ ÚRAD MARTIN

odbor krízového riadenia
Námestie S. H. Vajanského č. 1, 036 58 Martin

Metodická príručka č. 2/2020

ZAMERANIE PRÍPRAVY

na civilnú ochranu

na roky 2020 - 2022

Obce, právnické osoby, fyzické osoby - podnikatelia,
školy a školské zariadenia

v okrese Martin

Úvod

Zameranie prípravy na civilnú ochranu je vypracované v súlade s pôsobnosťou okresného úradu podľa § 14 ods. 1 písm. d) zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon NR SR č. 42/1994 Z. z.“), v súlade s vyhláškou MV SR č. 303/1996 Z. z. na zabezpečovanie prípravy na civilnú ochranu v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhl. MV SR č. 303/1996 Z. z.“) a vyhlášky MV SR č. 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany (ďalej len „vyhl. MV SR č. 523/2006 Z. z.“).

Zameranie je určené pre obce, právnické osoby, fyzické osoby – podnikateľov, školy a školské zariadenia.

I.

Príprava na civilnú ochranu zahŕňa

- a) prípravu jednotiek civilnej ochrany,
- b) prípravu občanov na sebaochranu a vzájomnú pomoc,
- c) prípravu na poskytovanie prvej pomoci.

II.

Povinnosť riadiť, organizovať, vykonávať a zabezpečovať prípravu na civilnú ochranu

- a) Podľa § 15 ods. 1 písm. i) zákona NR SR č.42/1994 Z. z., obec zabezpečuje a vykonáva prípravu jednotiek CO obce a v spolupráci s verejnoprávnymi inštitúciami s humanitným poslaním zabezpečuje prípravu obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc.
- b) Podľa § 16 ods. 1 písm. f) a ods. 2 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia vytvárajú vo svojej pôsobnosti jednotky a zariadenia civilnej ochrany podľa vlastného rozhodnutia a zabezpečujú ich akcieschopnosť.
- c) Podľa § 14a ods. 1 písm. d) zákona NR SR č. 42/1994 Z. z., samosprávny kraj vo svojej samosprávnej pôsobnosti metodicky riadi a vykonáva prípravu obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc, ako aj prípravu na poskytovanie prvej pomoci v spolupráci s verejnoprávnymi inštitúciami s humanitným poslaním.

Podrobnosti na zabezpečovanie prípravy na civilnú ochranu štábov a odborných jednotiek CO, prípravy obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc ako aj prípravy na poskytovanie prvej pomoci upravuje vyhláška MV SR č. 303/1996 Z. z..

III.

Vysvetlenie pojmov

1. Prípravou jednotiek civilnej ochrany sa rozumie cieľavedomý a sústavný proces teoretického a diferencovaného špeciálneho školenia a praktického výcviku štábov a odborných jednotiek na plnenie úloh a opatrení civilnej ochrany.
2. Prípravou obyvateľov na sebaochranu a vzájomnú pomoc sa rozumie cieľavedomý a sústavný proces preventívno-výchovnej a propagačnej činnosti, teoretického školenia a praktického výcviku, ktoré majú umožniť fyzickým osobám získať nevyhnutne potrebné vedomosti, zručnosti a návyky na sebaochranu a pomoc iným v núdzi.
3. Prípravou na poskytovanie prvej pomoci sa rozumie cieľavedomý a sústavný proces teoretického školenia a praktického nácviku jednotiek civilnej ochrany a obyvateľstva zameraný na zvládnutie súboru jednoduchých a účelných opatrení, ktoré slúžia na bezprostrednú pomoc pri ohrození života alebo zdravia v prípade mimoriadnej udalosti.
4. Sebaochranou sa rozumie pomoc vlastnými silami a prostriedkami, ktorá sa zameriava na ochranu vlastnej osoby a jej najbližšieho okolia a smeruje k zmierneniu alebo zamedzeniu pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti.
5. Podľa § 3 ods. 15 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z., sa jednotkou civilnej ochrany rozumie organizovaná skupina osôb, odborne pripravená a materiálne vybavená na plnenie úloh civilnej ochrany.

IV.

Organizácia prípravy

1. Príprava štábov a odborných jednotiek sa organizuje a vykonáva v dvoch stupňoch, a to:
 - a) **Základný stupeň prípravy** jednotiek civilnej ochrany obsahuje **základné** teoretické vedomosti a praktické skúsenosti, zručnosti a návyky potrebné na zabezpečenie plnenia úloh a opatrení civilnej ochrany vrátane sebaochrany a poskytovania prvej pomoci a pomoci iným v núdzi.
 - b) **Stredný stupeň prípravy** jednotiek civilnej ochrany obsahuje **odborné** teoretické vedomosti a praktické skúsenosti, zručnosti a návyky potrebné na zabezpečenie plnenia úloh a opatrení civilnej ochrany vrátane sebaochrany a poskytovania prvej pomoci a pomoci iným v núdzi.
2. Na zdokonalenie prípravy jednotiek civilnej ochrany sa raz za rok po absolvovaní základného stupňa prípravy vykonáva nácvik v trvaní 4 – 6 hodín alebo cvičenie v trvaní 8 – 16 hodín. Tento počet hodín sa započítava do rozsahu prípravy štábov a odborných jednotiek za kalendárny rok.

Témy nácvikov alebo cvičení sa určujú v plánovacom dokumente pre obce a právnické osoby a fyzické osoby - podnikateľov, ktorý vydáva okresný úrad.

3. Základný stupeň prípravy jednotiek civilnej ochrany
 - a) zabezpečuje a vykonáva obec pre jednotky civilnej ochrany zriadené pre potrebu obce, ak nemá dostatočné personálne, materiálne alebo priestorové možnosti na vykonanie prípravy, môže vyžiadať pomoc od okresného úradu,
 - b) zabezpečuje právnická osoba, fyzická osoba – podnikateľ pre jednotky civilnej ochrany zriadené pre vlastnú potrebu, ak nemá dostatočné personálne, materiálne a priestorové možnosti na vykonanie prípravy, môže vyžiadať pomoc od okresného úradu.
4. Stredný stupeň prípravy jednotiek civilnej ochrany sa vykonáva v stredisku vzdelávania.
5. Hlavnými formami prípravy obyvateľstva na sebaobranu a vzájomnú pomoc sú:
 - a) **informačná a poradenská služba**, ktorú poskytuje stredisko vzdelávania, verejnoprávne inštitúcie s humanitným poslaním, okresný úrad, samosprávny kraj, obec, iná právnická osoba alebo fyzická osoba - podnikateľ,
 - b) **programy a relácie vysielané v rozhlase a v televízii** a pripravované subjektmi, ktoré riadia a organizujú, zabezpečujú a vykonávajú prípravu jednotiek civilnej ochrany alebo ktoré svojou podnikateľskou činnosťou môžu ohroziť život, zdravie alebo majetok svojich zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti,
 - c) **edičná a publikačná činnosť** uskutočňovaná vydávaním odborných publikácií, brožúr, skladačiek, plagátov, letákov, článkov v denníkoch a časopisoch s tematikou o civilnej ochrane a vykonávaná subjektmi, ktoré riadia a organizujú, zabezpečujú a vykonávajú prípravu jednotiek civilnej ochrany alebo ktoré svojou podnikateľskou činnosťou môžu ohroziť život, zdravie alebo majetok svojich zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti
 - d) **preventívno-výchovná a propagačná činnosť** vykonávaná na podujatiach s tematikou civilnej ochrany, ktorými sú najmä cvičenia, súťaže, výstavy a exkurzie, teoretické školenie a praktický nácvik riadené a organizované obvodným úradom, samosprávnym krajom alebo zabezpečené obcou v spolupráci s verejnoprávnymi inštitúciami s humanitným poslaním,
 - e) **zverejňovanie informácií v elektronickej forme** subjektmi, ktoré riadia a vykonávajú prípravu obyvateľstva na sebaobranu a vzájomnú pomoc alebo ktoré svojou podnikateľskou činnosťou môžu ohroziť život, zdravie a majetok svojich zamestnancov alebo iných osôb.
6. V obci, u právnickej osoby a fyzickej osoby – podnikateľa sa o vykonávaní prípravy vedie táto dokumentácia:

➤ **pri príprave jednotiek civilnej ochrany**

- a) tematický plán,
- b) rozvrh zamestnania
- c) triedna kniha alebo prezenčná listina,
- d) organizačno-metodické pokyny na vykonanie nácviku alebo cvičenia,
- e) zámer nácviku alebo cvičenia,
- f) plán vykonania nácviku alebo cvičenia
- g) námet na vykonanie nácviku alebo cvičenia,
- h) materiálno-technické, finančné a zdravotnícke zabezpečenie nácviku alebo cvičenia.

➤ **pri príprave obyvateľstva**

- a) tematický plán,
- b) rozvrh zamestnania
- c) triedna kniha alebo prezenčná listina,
- d) materiálno-technické, finančné a zdravotnícke zabezpečenie nácviku alebo cvičenia.

Dokumenty na vykonávanie nácvikov alebo cvičení spracúva organizátor prípravy štábov a odborných jednotiek.

Dokumentácia o vykonaní prípravy jednotiek civilnej ochrany a prípravy obyvateľstva na sebaobranu a vzájomnú pomoc ako aj prípravy na poskytovanie prvej pomoci **sa uschováva počas piatich rokov.**

7. Prípravu jednotiek civilnej ochrany, prípravu obyvateľstva na sebaobranu a vzájomnú pomoc, ako aj prípravu na poskytovanie prvej pomoci je oprávnená vykonávať **odborne spôsobilá osoba.**

V.

Financovanie prípravy na civilnú ochranu

- U štábov a odborných jednotiek pre:
- a) potrebu obce uhrádza obec
 - b) vlastnú potrebu právnických osôb, fyzických osôb –podnikateľov uhrádza právnická osoba, fyzická osoba – podnikateľ
- Odmenu pre lektora, ktorý sa podieľa na vykonávaní prípravy na civilnú ochranu zabezpečovanej a vykonávanej obcou uhrádza okresný úrad.

VI.

Učebné skupiny a rozsah prípravy

A) Štáb

B) vybrané jednotky civilnej ochrany

1. záchranné jednotky civilnej ochrany,
2. špeciálne jednotky civilnej ochrany
 - a) v sklade materiálu civilnej ochrany
 - b) v ochrannnej stavbe
3. jednotky civilnej ochrany na činnosť evakuačných zariadení CO

Príprava jednotiek civilnej ochrany sa vykonáva v základnom stupni a strednom stupni pre štáby a odborné jednotky zriadené pre potrebu

- a) obce v rozsahu 4 až 8 hodín ročne,
- b) právnickej osoby a fyzickej osoby – podnikateľa v rozsahu 4 až 8 hodín ročne.

VII.

Témy základného stupňa prípravy pre členov štábov a odborných jednotiek zo základov civilnej ochrany

Č. témy	t é m a	poznámka
1.	Civilná ochrana a jej legislatívne postavenie	
2.	Analýza možného vzniku mimoriadnej udalosti v územnom obvode Okresného úradu Martin	Diferencovať podľa pôsobnosti učebnej skupiny
3.	Varovné signály civilnej ochrany	Rozoznávanie varovných signálov, Všeobecné zásady po vyhlásení
4.	Individuálna ochrana obyvateľstva	Zameranie na účinné ochranné prostriedky obyvateľstva
5.	Ukrytie obyvateľstva	Diferencovať s potrebami v súlade s „Analýzou možného vzniku MU ..“
6.	Evakuácia obyvateľstva	Zámer na vykonanie evakuácie
7.	Režimové opatrenia v priestore ohrozenia	Diferencovať v súlade s „Analýzou možného vzniku MU“

Poznámka :

Organizátor vyberá témy diferencovane podľa potreby a v súlade s § 4 ods. 3 vyhl. MV SR č. 303/1996 Z. z.

VIII.

Témy základného stupňa prípravy na civilnú ochranu pre všetky štáby zriadené

- u právnických osôb, fyzických osôb – podnikateľov pre vlastné potreby
- v obci pre potreby obce

Č. témy	t é m a	poznámka
1.	Organizácia štábov, úlohy, materiálne a technické vybavenie	Diferencovať podľa určenej pôsobnosti a predurčenia štábov
2.	Sily a prostriedky na vykonávanie záchranných prác riadené štábom	
3.	Materiálne a technické zabezpečenie odborných jednotiek	
4.	Informačný systém civilnej ochrany pre zabezpečovanie stanovených úloh (Varovanie a vyrozumenie, podávanie informácií)	
5.	Analýza možného vzniku mimoriadnej udalosti v územnom obvode OÚ Martin	
6.	Krízový štáb Okresného úradu Martin - Krízový štáb obce – súčinnosť	
7.	Záchranné práce	
8.	Vykonávanie nácvikov a cvičení – vedenie dokumentácie	

Poznámka:

Organizátor vyberá témy diferencovane podľa potreby a v súlade s § 4 ods. 3 vyhl. MV SR č. 303/1996 Z. z.

IX.

Témy základného stupňa prípravy na civilnú ochranu pre vybrané odborné jednotky zriadené

- u právnických osôb, fyzických osôb - podnikateľov pre vlastné potreby
- v obciach pre potreby obcí

*** Záchranné jednotky civilnej ochrany**

Č. témy	t é m a	poznámka
1.	Organizácia, úlohy, materiálne a technické vybavenie jednotky a jej činnosť	Diferencovane podľa druhu jednotky
2.	Zásady pri vyhľadávaní a vyslobodzovaní osôb postihnutých mimoriadnou udalosťou	So zameraním sa na vlastnú bezpečnosť
3.	Poskytovanie prvej predlekárskej pomoci	
4.	Vytváranie podmienok pre núdzové ubytovanie a zásady pre poskytovanie núdzového zásobovania	V rozsahu vlastného plánu evakuácie a súčinnostných úloh

* Špeciálne jednotky civilnej ochrany

a) v sklade materiálu civilnej ochrany

b) v ochrannej stavbe

Č. témy	t é m a	poznámka
1.	Úlohy, organizácia, materiálne a technické vybavenie jednotky, bezpečnostné opatrenia a prostriedky individuálnej ochrany obyvateľstva	Pre všetky odborné jednotky

- v sklade materiálu civilnej ochrany (odporúčaná odbornosť – skladník, vodič)

Č. témy	t é m a
1.	Zásady výdaja prostriedkov individuálnej ochrany
2.	Zásady skladovania, ošetrovania a údržby materiálu CO
3.	Evidencia a vykonávanie inventúr materiálu CO
4.	Dokumentácia vedená v sklade materiálu CO

- v ochrannej stavbe (odporúčaná odbornosť – správca ochrannej stavby, skladník, technik, inštalatér, elektromontér, údržbár – obsluha FVZ, zdravotník alebo hasič)

Č. témy	t é m a
1.	Údržba ochrannej stavby, údržba technických zariadení, vedenie dokumentácie údržby a prevádzky ochrannej stavby, postup obsluhy pri prevádzkovaní režimov filtro-ventilačného zariadenia (FVZ), ochranné prevádzky FVZ a spohotovenie úkrytu a technických zariadení

* Jednotky civilnej ochrany na činnosť evakuačných zariadení civilnej ochrany

Č. témy	t é m a
1.	Zásady spohotovenia evakuačných zariadení a činnosť ich členov

Poznámka :

Organizátor vyberá témy diferencovanie podľa dislokácie právnickej osoby, fyzickej osoby – podnikateľa, resp. obce vo vzťahu k možnému ohrozeniu mimoriadnou udalosťou a spracovávaniu dokumentáciou plánu ochrany.

X.

Príprava obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc

Pre zabezpečenie prípravy obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc odporúčame túto vykonávať v trojročnom cykle nasledovne:

1. rok (2020)

Rozlišovanie varovných signálov a činnosť obyvateľstva na signály

Obsah prípravy:

- varovné signály,
- improvizovaná ochrana dýchacích ciest a povrchu tela,
- správanie sa obyvateľstva po vyhlásení varovného signálu,
- integrovaný záchranný systém a číslo tiesňového volania 112,
- správanie sa obyvateľstva pri hrozbe použitia výbušnín, pri náleze podozrivého predmetu, pri obdržaní podozrivých zásielok,
- pojmy civilnej ochrany súvisiace s aktuálnou tematikou daného roka,
- prostriedky individuálnej ochrany (PIO),
- typizované PIO pre dospelých a pre deti.

2. rok (2021)

Ako sa zachovať v prípade ohrozenia únikom nebezpečných látok

Obsah prípravy:

- správanie sa obyvateľstva pri úniku nebezpečnej látky,
- kolektívna ochrana (evakuácia, ukrytie, zásady opustenia bytu + evakuačná a úkrytová batožina, zásady opustenia priestoru),
- zásady správania sa v úkrytoch,
- zdroje a miesta nebezpečenstva vzniku mimoriadnej udalosti (MU) v okolí bydliska a pracoviska, kde môže prísť k ohrozeniu života, zdravia a majetku,
- možnosť a spôsoby ukrytia obyvateľstva pri vzniku MU,
- príprava a použitie PIO povrchu tela a dýchacích orgánov pri úniku nebezpečnej látky do okolia,
- hygienická očista a dekontaminácia,
- správanie sa obyvateľstva pri použití chemických, biologických a jadrových zbraní,
- ochrana potravín a vody v prípade úniku nebezpečnej látky,
- ďalší obsah doplniť z problematiky navrhovanej na každoročné opakovanie.

3.rok (2022)

Zásady správania sa pri živelných pohromách

Obsah prípravy:

- jednotlivé druhy živelných pohrôm,
- opatrenia, ktoré sú pripravené k záchrane životov, zdravia a majetku v prípade vzniku MU,
- poskytovanie prvej pomoci zraneným osobám,
- zásady správania sa pri jednotlivých druhoch živelných pohrôm,
- ďalší obsah doplniť z problematiky navrhovanej na každoročné opakovanie.

Každoročne opakovať:

- miesta kde môžu obyvatelia obce získať ďalšie informácie o rizikách, vzniku mimoriadnej udalosti a pripravených opatreniach,
- telefónne čísla tiesňového volania + zneužívanie linky 112,
- analýzu možného ohrozenia a zásady ochrany a činnosť obyvateľov v prípade vzniku možných mimoriadnych udalostí v okolí bydliska a na pracovisku,
- terorizmus (v súlade s opatreniami pripravovanými v rámci EÚ),
- improvizovanú ochranu dýchacích ciest a povrchu tela,
- varovné signály a činnosť obyvateľstva pri ich vyhlásení.

Prvá pomoc:

- zásady prvej pomoci (zhodnotenie situácie, privolanie záchranej služby, vlastná bezpečnosť, vyšetrovanie postihnutej osoby ...),
- postupy pri záchrane života (priority pri ohrození života, kardiopulmonálna resuscitácia, dusenie, topenie),
- poranenia a krvácanie,
- šok,
- Bio-chemicko-fyzikálne poškodenia (popáleniny, otravy, úrazy elektrickým prúdom, uštipnutia...),
- náhle stavy (srdcový infarkt, epilepsia, náhla cievna mozgová príhoda...),
- obsah lekárničky (auto-moto lekárnička, obsah lekárničky v domácnosti, na pracovisku),
- využiť videokazety s tematikou prvej pomoci.

XII.

Zrušenie a účinnosť

Touto metodickou príručkou sa ruší platnosť Metodické príručky č. 2/2017 (EKP COaKR-506/1-42).

Toto zameranie nadobúda účinnosť dňom 1. februára 2020 a je určené pre obce, právnické osoby, fyzické osoby – podnikateľov, školy a školské zariadenia v územnom obvode Okresného úradu Martin.

Vydal:

Okresný úrad Martin, odbor krízového riadenia
január 2020

Vypracoval:

Ing. Zdenko Mužila,
Odborný radca odboru krízového riadenia